

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. kovo 6 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Socialinė politika — Direktyva 2006/54/EB — Vienodas požiūris į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje — Mokymai dėl pareigūno statuso įgijimo — Pašalinimas iš mokymų dėl pernelyg ilgo nedalyvavimo juose — Nedalyvavimas dėl motinystės atostogų“

Byloje C-595/12

dėl *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Italija) 2012 m. spalio 4 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. gruodžio 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Loredana Napoli

prieš

Ministero della Giustizia – Dipartimento dell'Amministrazione penitenziaria

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai E. Levits, M. Berger, S. Rodin ir F. Biltgen (pranešėjas),

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Europos Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga ir D. Martin,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: italų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, p. 23) 2 straipsnio 2 dalies c punkto, 14 straipsnio 2 dalies ir 15 straipsnio išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant L. Napoli ir *Ministero della Giustizia – Dipartimento dell'Amministrazione penitenziaria* (Teisingumo ministerijos penitenciarinės administracijos departamentas; toliau – *Amministrazione penitenziaria*) ginčą dėl L. Napoli pašalinimo iš penitenciarinės policijos komisaro pavaduotojų mokymų dėl jos nedalyvavimo šiuose mokymuose daugiau nei 30 dienų, nors šis nedalyvavimas buvo motyvuotas privalomomis motinystės atostogomis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2006/54 2, 23, 25 ir 28 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(2) Moterų ir vyrų lygybė yra pagrindinis Bendrijos teisės principas pagal [EB] Sutarties 2 straipsnį ir 3 straipsnio 2 dalį ir Teisingumo Teismo teisminę praktiką. Šios Sutarties nuostatos skelbia, kad moterų ir vyrų lygybė yra Bendrijos „uždavinys“ ir „tikslas“ ir numato pozityvų įpareigojimą skatinti moterų ir vyrų lygybę visose jos veiklos srityse.

<...>

(23) Iš Teisingumo Teismo teisminės praktikos aišku, kad nepalankus požiūris į moterį dėl jos nėštumo arba motinystės yra tiesioginė diskriminacija dėl lyties. Todėl ši direktyva turėtų būti aiškiai taikoma tokiam požiūriui.

<...>

(25) Siekiant aiškumo, taip pat tikslinga numatyti aiškią nuostatą, kuria būtų ginamos moterų, esančių nėštumo ir gimdymo atostogose, teisės darbo srityje, ir ypač teisė grįžti į buvusias arba lygiavertes pareigas, teisė nepatirti žalos dėl to, kad išėjo tokių atostogų ir teisė naudotis geresnėmis darbo sąlygomis, kurios jai būtų buvę suteiktos jai nedirbant.

<...>

(28) Siekiant veiksmingai įgyvendinti vienodo požiūrio principą, būtina, kad valstybės narės įdiegtų atitinkamas procedūras.“

- 4 Minėtos direktyvos 1 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad būtų įgyvendinamas moterų ir vyrų lygių galimybių bei vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas užimtumo ir profesinės veiklos srityje.

Šiuo tikslu į ją yra įtraukiamos nuostatos, skirtos vienodo požiūrio principui įgyvendinti šiose srityse:

- a) galimybės įsidarbinti, įskaitant paaukštinimą, ir siekti profesinio mokymo;
- b) darbo sąlygų, įskaitant užmokestį;

c) profesinių socialinės apsaugos sistemų.

Joje taip pat įtraukiamos nuostatos, skirtos užtikrinti, kad toks įgyvendinimas būtų veiksmingesnis nustačius tinkamas procedūras.“

5 Tos pačios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies c punkte nustatyta:

„Šioje direktyvoje diskriminacija apima:

<...>

c) bet kokį mažiau palankų požiūrį į moterį dėl nėštumo arba motinystės atostogų pagal [1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyvą 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo (Dešimtoji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje, OL L 348, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 110)].“

6 Direktyvos 2006/54 14 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Nei viešajame, nei privačiame sektoriuose, įskaitant viešąsias įstaigas, negali būti nei tiesioginės, nei netiesioginės diskriminacijos dėl lyties šiais aspektais:

<...>

c) užimtumo ir darbo sąlygų, įskaitant atleidimus iš darbo, taip pat užmokesčio, kaip numatyta Sutarties 141 straipsnyje;

<...>

2. Įsidarbinimo galimybių atžvilgiu, įskaitant įsidarbinimą lemiančią profesinį mokymą, valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris dėl lytims būdingų savybių nelaikomas diskriminacija, jei dėl konkrečios profesinės veiklos pobūdžio arba dėl tokios veiklos sąlygų tokia savybė yra tikras lemiamas profesinis reikalavimas, jeigu šis tikslas yra teisėtas, o reikalavimas proporcingas.“

7 Šios direktyvos 15 straipsnyje, reglamentuojančiame grįžimą iš motinystės atostogų, skelbiama:

„Moteris, išėjusi motinystės atostogų, turi teisę, pasibaigus motinystės atostogoms, grįžti į savo darbą ar lygiavertes pareigas tokiomis sąlygomis, kurios negali būti mažiau palankios jai, ir naudotis visomis geresnėmis darbo sąlygomis, į kurias ji būtų turėjusi teisę, kol nedirbo.“

Italijos teisė

8 Iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, remiantis 2000 m. gegužės 21 d. Įstatyminio dekreto Nr. 146 dėl penitenciarinės administracijos ir centrinio nepilnamečių justicijos biuro struktūrų ir personalo adaptacijos bei penitenciarinės policijos paprasto ar specialaus aprūpinimo darbuotojais organo įsteigimo taikant 1999 m. liepos 28 d. Įstatymo Nr. 266 12 straipsnį (*decreto legislativo n. 146, Adeguamento delle strutture e degli organici dell'Amministrazione penitenziaria e dell'Ufficio centrale per la giustizia minorile, nonche' istituzione dei ruoli direttivi ordinario e speciale del Corpo di polizia penitenziaria, a norma dell'articolo 12 della legge 28 luglio 1999, n. 266*; GURI, Nr. 32, 2000 m. birželio 8 d., p. 3, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 146/2000) 9 straipsniu, penitenciarinės policijos paprasto aprūpinimo darbuotojais organo komisaro pavaduotojų konkursą laimėję asmenys iš karto paskiriami komisaro pavaduotojais, kuriems taikomas bandomasis

laikotarpis, ir privalo dalyvauti 12 mėnesių teoriniuose ir praktiniuose mokymuose, kurių pabaigoje turi išlaikyti egzaminą. Egzaminą išlaikę kandidatai skiriami į komisaro pavaduotojo pareigas, o jo neišlaikę – turi lankyti vėliau organizuojamus mokymus.

- 9 Pagal minėto įstatyminio dekreto 10 straipsnio 2 dalį:

„Darbuotojams, kurie dėl pateisinamų priežasčių daugiau kaip 30 dienų nedalyvavo mokymuose, leidžiama dalyvauti vėliau organizuojamuose mokymuose. Darbuotojoms moterims, kurios nedalyvavo mokymuose daugiau kaip 30 dienų dėl motinystės atostogų, leidžiama dalyvauti mokymuose, kurie bus organizuojami pasibaigus nedarbo laikotarpiui, numatytam nuostatose dėl pagimdžiusių darbuotojų apsaugos.“

- 10 2001 m. kovo 26 d. Įstatyminio dekreto Nr. 151 dėl vienodo teisės nuostatų teksto motinystės ir tėvystės apsaugos ir paramos srityje, kaip numatyta 2000 m. kovo 8 d. Įstatymo Nr. 53 15 straipsnyje (*decreto legislativo n. 151, Testo unico delle disposizioni legislative in materia di tutela e sostegno della maternità e della paternità, a norma dell'articolo 15 della legge 8 marzo 2000, n. 53*; GURI, Nr. 96, paprastasis priedas, 2001 m. balandžio 26 d., toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 151), 3 straipsnyje draudžiama bet kokia diskriminacija dėl lyties ir mažiau palankus požiūris dėl nėštumo ir motinystės. Minėto įstatyminio dekreto 16 straipsnyje reglamentuojamos privalomos motinystės atostogos ir nustatytas konkretus draudimas įpareigoti moterį dirbti po gimdymo nepraėjus trimis mėnesiams. Įstatyminio dekreto Nr. 151 22 straipsnio 3 dalyje reikalaujama visais atvejais motinystės atostogų laikotarpius įskaičiuoti į atitinkamų moterų darbo stažą.
- 11 2010 m. kovo 15 d. Įstatyminio dekreto Nr. 66 dėl ginkluotųjų pajėgų kodekso (*decreto legislativo n. 66, Codice dell'ordinamento militare*; GURI, Nr. 106, paprastasis priedas, 2010 m. gegužės 8 d., toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 66) 1494 straipsnio 5 dalyje dėl ginkluotose pajėgose, Karabinierių korpuse ir Finansų policijoje dirbančių moterų karininkų numatyta, kad pagimdžiusios moterys pašalinamos iš mokymų, tačiau kartu nurodyta, kad į minėtos darbuotojos, kuri po vėliau organizuotų mokymų išlaikė egzaminą, darbo stažą įskaičiuojamas dalyvavimo pirmuosiuose mokymuose laikotarpis.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 L. Napoli laimėjo 2009 m. balandžio 20 d. paskelbtą konkursą dėl skyrimo į komisaro pavaduotojo, kuris įrašomas į paprastą penitenciarinės policijos vadovaujančiojo personalo sąrašą, pareigas ir jai 2011 m. gruodžio 5 d. buvo leista dalyvauti mokymuose; jie turėjo prasidėti tų pačių metų gruodžio 28 d.
- 13 2011 m. gruodžio 7 d. L. Napoli pagimdė kūdikį. Pagal nacionalinės teisės aktus ji išėjo trijų mėnesių (t. y. iki 2012 m. kovo 7 d.) privalomų motinystės atostogų.
- 14 2012 m. sausio 4 d. aktu *Amministrazione penitenziaria* įspėjo, kad, taikant Įstatyminio dekreto Nr. 146/2000 10 straipsnio 2 dalį, po pirmųjų 30 motinystės atostogų laikotarpio dienų ji bus pašalinta iš mokymų ir jai nebebus mokamas darbo užmokestis. Ši administracija patikslino, kad ji turės visą teisę į vėliau organizuojamus kursus.
- 15 Pirmuoju ieškiniu (jį *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas) gavo 2012 m. vasario 27 d.) L. Napoli apskundė 2012 m. sausio 4 d. aktą. Šis teismas gavo antrąjį ieškinį, jame nurodyta papildomų pagrindų, dėl 2012 m. kovo 9 d. *Amministrazione penitenziaria* departamento vadovo nutarimo galutinai pašalinti L. Napoli iš mokymų, nebemokėti jai iki tol gauto darbo užmokesčio, tačiau suteikti galimybę dalyvauti vėliau organizuojamuose mokymuose.

- 16 Grįsdama ieškinius L. Napoli kaip pagrindinį pagrindą nurodo tai, kad *Amministrazione penitenziaria* neteisingai taikė Įstatyminio dekreto Nr. 146/2000 10 straipsnį, nes šioje nuostatoje reikalaujama į nedalyvavimo mokymuose laikotarpį įtraukti tik neprivalomo pagimdžiusios darbuotojos nedarbo laikotarpius ir į jį nepatenka teisės aktuose numatytas privalomų atostogų laikotarpis. Subsidiariai – tuo atveju, jeigu skundžiami sprendimai vis dėlto būtų pripažinti atitinkančiais minėtą įstatyminį dekretą, – ji ginčijo šio atitiktį Italijos Konstitucijai.
- 17 Laikinąsias apsaugos priemones taikantis *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* atmetė pagrindinį ieškinio pagrindą ir patenkino subsidiariai pateiktą ieškinio pagrindą. Įstatyminio dekreto Nr. 146/2000 10 straipsnis neatitinka, be kita ko, Direktyvos 2006/54, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas 2006 m. vasario 16 d. Sprendime *Sarkatzis Herrero* (C-294/04, Rink. p. I-1513). Šis teismas nurodė sustabdyti minėto 2012 m. kovo 9 d. nutarimo vykdymą, todėl nusprendė, kad L. Napoli turi būti leista tęsti mokymus, kai baigsis privalomos motinystės atostogos.
- 18 Savo sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą minėtas teismas nurodė, kad panašu, jog Įstatyminio dekreto Nr. 146/2000 10 straipsnio negalima aiškinti kaip atitinkančio Konstituciją ir Sąjungos teisę. Aiški minėto straipsnio formulotė, kurioje daroma nuoroda į nedarbo laikotarpius, numatytus teisės nuostatose, skirtose pagimdžiusių darbuotojų apsaugai, prie kurių akivaizdžiai priskirtinas Įstatyminio dekreto Nr. 151 16 straipsnis dėl privalomų motinystės atostogų, neleidžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iš nagrinėjamos nuostatos formulotės galimų reikšmių pasirinkti tos, kuri labiausiai atitinka Konstitucijoje ir Sąjungos teisėje nustatytus principus, ir taip suteikti šiai formulotei reikšmę, kurios neketino suteikti teisės aktų leidėjas. Be to, Įstatyminio dekreto Nr. 146/2000 10 straipsniu siekiamo tikslo, t. y. kad prieš paskyrimą į pareigas komisaro pavaduotojas, kuriam taikomas bandomasis laikotarpis, turi baigti tinkamą ir išsamų profesinį mokymą, įgyvendinimui kiltų grėsmė ne tik dėl neprivalomo, bet ir dėl privalomo nedarbo laikotarpio.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad yra ir kitų nacionalinės teisės aktų nuostatų, susijusių, be kita ko, su darbu ginkluotosiose pajėgose, kaip antai Įstatyminio dekreto Nr. 66 1494 straipsnio 5 dalis, pagal kurią iš mokymų pašalinamos tam tikros moterys, pasinaudojusios privalomosiomis motinystės atostogomis. Tačiau šiame teisės akte numatyta, kad, išlaikius egzaminą per vėlesnius mokymus, atitinkamos kandidatės stažas prailginamas iki pirminių mokymų datos. Tačiau ši nuostata, kuri yra bendrojo pobūdžio ginkluotųjų pajėgų sistemoje, neturėtų būti tiesiogiai taikoma penitenciarinės policijos personalui, sudarančiam civilinį korpusą.
- 20 Todėl L. Napoli dėl motinystės patiria žalą, nes atsiduria blogesnėje padėtyje nei jos kolegos vyrai, laimėję tą patį konkursą ir kuriems leista lankyti pirminius mokymus. Net jeigu Įstatyminio dekreto Nr. 66 1494 straipsnio 5 dalyje įtvirtintą garantiją būtų galima pagal analogiją taikyti nuo paskyrimo į pareigas teisinių pasekmių atsiradimo dienos, ši garantija neturėtų atgalinio finansinio poveikio. L. Napoli neišvengiamai prarastų darbo užmokestį ir socialines išmokas, kurias galėtų gauti, jeigu būtų užbaigusi pirminius mokymus.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dar priduria, kad teisė, kuri pripažįstama darbuotojai, pašalintai iš pirmųjų mokymų dėl motinystės atostogų, būti priimtai į vėlesnius mokymus, neįpareigoja atitinkamos administracijos organizuoti tokių kursų. Tokių mokymų organizavimas priskiriamas administracijos diskrecijai, kuri ja naudojasi atsižvelgdama į būtinybę įdarbinti į laisvas darbo vietas ir į tam turimas ekonomines lėšas. Todėl, kadangi tarp mokymų gali praeiti keleri metai, šios darbuotojos galimybė dalyvauti kituose mokymuose nėra akivaizdi. Taigi, minėtos darbuotojos patirta žala gali būti labai didelė.
- 22 Žinoma, užtikrinant minėtai darbuotojai galimybę dalyvauti vėliau organizuojamuose mokymuose Italijos teise buvo siekiama suderinti dirbančiųjų moterų teises su viešuoju interesu, kad į tarnybą penitenciarinėje policijoje numatytoms institucijos užduotims vykdyti būtų įdarbinami tik per profesinį

mokymą tinkamai parengti kandidatai. Tačiau kyla klausimas, ar tokio viešojo intereso tikslo siekiamas gali pateisinti nepalankų moters vertinimą, kurį lemia jos pašalinimas iš mokymų dėl privalomų motinystės atostogų.

23 Šiomis aplinkybėmis *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Direktyvos [2006/54] 15 straipsnis taikytinas su darbo santykiais susijusiam profesiniam mokymui ir turi būti aiškinamas taip, kad pasibaigus [motinystės] atostogoms darbuotoja turi teisę grįžti į vykstančius mokymus, ar jį galima aiškinti taip, kad darbuotoja gali būti įrašyta į vėliau organizuojamus mokymus, net jeigu nežinoma, kada jie prasidės?
2. Ar Direktyvos [2006/54] 2 straipsnio 2 dalies c punktą, pagal kurį diskriminacija laikomas bet koks mažiau palankus požiūris į moterį dėl motinystės atostogų, reikia aiškinti taip, kad darbuotojai turi būti užtikrinta absoliuti kitų interesų neribojama apsauga nuo bet kurios esminės nelygybės [1998 m. balandžio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Thibault*, C-136/95], t. y. kad pagal jį draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kuriuo, reikalaujant pašalinti iš profesinio mokymo ir kartu suteikiant galimybę užsirašyti į vėliau organizuojamus mokymus, siekiama užtikrinti tinkamą pasirengimą, tačiau iš darbuotojos atimama galimybė kartu su kitais tą patį konkursą laimėjusiais kolegomis vyrais būti paskirtai į naujas pareigas ir gauti atitinkamą darbo užmokestį?
3. Ar Direktyvos [2006/54] 14 straipsnio 2 dalį, pagal kurią skirtingas požiūris dėl savybių nėra diskriminacinis, jeigu šios savybės yra esminė profesinės veiklos vykdymo sąlyga, aiškintinas taip, kad valstybei narei leidžiama vėliau priimti į darbą darbuotoją, kuri negalėjo dalyvauti visuose profesiniuose mokymuose dėl motinystės atostogų <...>?
4. <...> darant [tokią] prielaidą ir, jei [Direktyvos 2006/54] 14 straipsnio 2 dalis teoriškai taikytina [ankstesniame klausime] nurodytam atvejui, ar vis dėlto, kad atitiktų bendrąjį proporcingumo principą, ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kuriuo reikalaujama pašalinti iš mokymų darbuotoją, nedalyvavusią šiuose mokymuose dėl motinystės atostogų, užuot organizavus lygiagrečius išlyginamuosius mokymus, skirtus užkirsti kelią pasirengimo spragoms, ir taip suderinti pagimdžiusios darbuotojos teises ir viešąjį interesą, net jei tai reikalauja organizacinių ir finansinių sąnaudų?
5. Ar [Direktyvos 2006/54], jeigu ji būtų aiškinama kaip draudžianti nurodytą nacionalinės teisės aktą, normos neturi būti atskirai įgyvendintos ir nacionalinis teismas gali jas taikyti tiesiogiai?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- 24 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar kartu siejami Direktyvos 2006/54 2 straipsnio 2 dalies c punktas ir 14 straipsnio 1 dalies c punktas bei šios direktyvos 15 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad jais draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos dėl viešojo intereso motyvų motinystės atostogose esanti moteris pašalinama iš profesinių mokymų, kurie yra sudėtinė jos darbo dalis ir kurie privalomi siekiant gauti galutinį paskyrimą eiti pareigūno pareigas ir pretenduoti į darbo sąlygų pagerinimą, jai užtikrinant teisę dalyvauti kituose organizuojamuose kursuose, kurių data nėra aiški.
- 25 Siekiant atsakyti į šį klausimą, visų pirma reikia priminti, jog Direktyvos 2006/54 2 straipsnio 2 dalies c punkte numatyta, kad mažiau palankus požiūris į moterį dėl nėštumo arba motinystės atostogų yra diskriminacija dėl lyties ir kad šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalyje patikslintos sritys, kuriose negali

būti jokios diskriminacijos. Taigi tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija draudžiama įsidarbinimo, įskaitant atrankos kriterijus ir įdarbinimo sąlygas, galimybės naudotis visų tipų ir visų lygių profesiniu orientavimu, profesinio mokymo, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo bei profesinės patirties, tarnybos ir darbo sąlygų, dalyvavimo darbuotojams ar kitiems atstovaujancioje organizacijoje atžvilgiu (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Sarkatzis Herrero* 36 punktą).

- 26 Antra, reikia pažymėti, kad minėtos direktyvos 15 straipsnyje numatyta, kad moteris, išėjusi motinystės atostogų, turi teisę joms pasibaigus grįžti į savo darbą ar lygiavertes pareigas tokiomis sąlygomis, kurios negali būti mažiau palankios, ir naudotis visomis geresnėmis darbo sąlygomis, į kurias ji būtų turėjusi teisę, kol nedirbo.
- 27 Šiuo atveju, kaip matyti iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, neginčijama, kad L. Napoli buvo susieta darbo santykiais ir kad mokymai, iš kurių ji buvo pašalinta dėl su motinystės atostogomis susijusio nelankymo, vykdomi šių darbo santykių pagrindu ir yra skirti jai parengti egzaminams, kurie išlaikymo atveju suteiktų galimybę patekti į aukštesnį hierarchinį lygį.
- 28 Todėl minėti mokymai, atsižvelgiant tiek į Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 1 dalies c punktą, tiek į šios direktyvos 15 straipsnį, turi būti laikomi darbo sąlygų, kurios taikomos L. Napoli, dalimi (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Thibault* 27 punktą ir 2004 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Sass*, C-284/02, Rink. p. I-11143, 30 ir 31 punktus).
- 29 Tačiau, kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija susijusi su grįžimu iš motinystės atostogų ir, kaip matyti iš ankstesnio šio sprendimo punkto, darbo sąlygų taikymu darbuotojai, šiai grįžus iš motinystės atostogų, reikia išnagrinėti klausimą, pateiktą dėl minėtos direktyvos 15 straipsnio, kuris yra speciali nuostata, reglamentuojanti tokį atvejį.
- 30 Dėl klausimo ar esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kai darbuotoja iš motinystės atostogų grįžta į darbą tokiomis sąlygomis, kurios jai nėra mažiau palankios, ir pasinaudoja visomis pagerintomis darbo sąlygomis, į kurias ji turėjo teisę nebuvimo darbe laikotarpiu, reikia pažymėti, kad išėjimas motinystės atostogų nepadarė įtakos šios darbuotojos statusui, nes komisaro pavaduotojos, kuriai taikomas bandomasis laikotarpis, statusas, užtikrinantis įrašymą į vėlesnius mokymus, L. Napoli buvo išsaugotas, ir minėta darbuotoja grįžo į darbą, į kurį buvo paskirta iki išėjimo motinystės atostogų.
- 31 Tačiau pašalinimas iš profesinių mokymų dėl motinystės atostogų turėjo neigiamą poveikį L. Napoli darbo sąlygoms.
- 32 Iš tiesų kiti darbuotojai, priimti į pirmuosius mokymus, turėjo galimybę juos tęsti, o po jų išlaikę egzaminą – patekti į aukštesnį komisaro pavaduotojo hierarchinį lygį ir gauti atitinkamą atlyginimą anksčiau nei L. Napoli. Savo ruožtu ši priversta laukti kitų mokymų pradžios, kuri, be to, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo konstatavimais, yra įvykis, kurio pradžia nėra aiški.
- 33 Pašalinimo iš pirmųjų mokymų ir vėlesnio draudimo laikyti tų mokymų egzaminą pasekmė ta, kad suinteresuotasis asmuo praranda galimybę į darbo sąlygų pagerinimą, kurią turi kiti jo kolegos, todėl tai turi būti laikoma nevienodu vertinimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/54 15 straipsnį.
- 34 Abejonių dėl šios išvados nesukelia argumentas, kad reikalavimas viešojo intereso pagrindais dalyvauti minėtame egzamine tik kandidatams, kurie buvo tinkamai parengti vykdyti savo naująsias pareigas, suponuoja jų dalyvavimą visose paskaitose, kurios sudaro atitinkamus mokymus.
- 35 Iš tiesų, nors nacionalinės valdžios institucijos, atsižvelgiant į aplinkybes, turi tam tikrą diskreciją, kai priima priemones, kurių, jų nuomone, reikia siekiant užtikrinti valstybės narės visuomenės saugumą (žr., be kita ko, 2000 m. sausio 11 d. Sprendimo *Kreil*, C-285/98, Rink. p. I-69, 24 punktą), priimdamos

priemonės, kuriomis nukrypstama nuo pagrindinės teisės, kaip antai vienodo vyrų ir moterų vertinimo, kurio įgyvendinimą siekiama užtikrinti Direktyva 2006/54, jos vis dėlto privalo laikytis proporcingumo principo, kuris yra vienas iš bendrųjų Sąjungos teisės principų (šiuo klausimu, be kita ko, žr. minėto Sprendimo *Kreil* 23 punktą).

- 36 Reikia konstatuoti, kad panašu, jog priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria numatoma automatiškai pašalinti iš mokymų ir dėl to neleidžiama laikyti vėliau rengiamo egzamino, neatsižvelgiant, be kita ko, nei į minėtų mokymų etapą, kuriame nedalyvaujama dėl motinystės atostogų, nei į jau praeitus mokymus, ir kuria tokias atostogas paėmusiai moteriai tik pripažįstama teisė dalyvauti vėliau organizuojamose mokymuose, kurių data nėra aiški, neatitinka minėto proporcingumo principo.
- 37 Šio principo pažeidimas, kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, dar akivaizdesnis, nes aplinkybė, kad kitų mokymų pradžia nėra aiškus įvykis, lemia tai, kad kompetentingos valdžios institucijos neprivalo organizuoti tokių mokymų per nustatytą terminą.
- 38 Šiuo apsektu reikia pridurti, kad, stengdamosi užtikrinti pagrindinę vyrų ir moterų lygybę, kurią siekiama užtikrinti Direktyva 2006/54 (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Thibault* 26 punktą), valstybės narės turi tam tikrą diskreciją ir kad panašu, jog galimos priemonės, kurios kelia mažesnę grėsmę vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principui. Taigi, kaip nurodė pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nacionalinės valdžios institucijos prireikus galėjo suderinti kandidatų visų mokymų reikalavimą su darbuotojos teisėmis ir numatyti darbuotojai, grįžtančiai iš motinystės atostogų, lygiagrečius išlyginamuosius mokymus, kurie būtų tapatūs pirminiems mokymams taip, kad jai per nustatytą laikotarpį galėtų būti leista laikyti egzaminą, kuris per įmanomą trumpiausią laikotarpį leistų patekti į aukštesnį hierarchijos lygį, ir reikalauti, kad jos karjeros raida nebūtų mažiau palanki nei kolegų vyrų, laimėjusių tą patį konkursą ir priimtų į tuos pačius pirminius mokymus.
- 39 Iš viso to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2006/54 15 straipsnis aiškintinas taip, kad juo draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos dėl viešojo intereso motyvų motinystės atostogose esanti moteris pašalinama iš profesinių mokymų, kurie yra sudėtinė jos darbo dalis ir kurie privalomi siekiant gauti galutinį paskyrimą eiti pareigūno pareigas ir pretenduoti į darbo sąlygų pagerinimą, užtikrinant jai teisę dalyvauti kituose organizuojamuose kursuose, kurių data nėra aiški.

Dėl trečiojo klausimo

- 40 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 2 dalis taikytina nacionalinės teisės aktams, kaip antai nagrinėjamiems pagrindinėje byloje, pagal kuriuos konkrečia veikla gali užsiimti ne tik darbuotojai vyrai, bet pagal kuriuos pavélinama galimybė užsiimti šia veikla darbuotojoms, negalėjusioms pasinaudoti visu profesiniu mokymu dėl privalomų motinystės atostogų.
- 41 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad minėtos direktyvos 14 straipsnio 2 dalis, kaip ir 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyvos 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaukštinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu (OL L 39, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 187) 2 straipsnio 2 dalis, kuri buvo ja pakeista, yra nuo individualios teisės, numatytos Direktyvoje 2006/54, nukrypti leidžianti nuostata, nes ja leidžiama valstybėms narėms numatyti, kad skirtingas vertinimas dėl lyties, esant tam tikroms nustatytoms sąlygoms, nėra diskriminacija, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą. Todėl ji turi būti aiškinama siaurai (šiuo klausimu žr. 1986 m. gegužės 15 d. Sprendimo *Johnston*, 222/84, Rink. p. 1651, 36 punktą ir 1999 m. spalio 26 d. Sprendimo *Sirdar*, C-273/97, Rink. p. I-7403, 23 punktą).

- 42 Reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nebuvo nei nurodyta, nei juo labiau remtasi tuo, jog taikytinose nacionalinės teisės nuostatose numatyta, kad savybės, susijusios su lytimi, yra tikrasis ir lemiamas profesinis reikalavimas tam, kad būtų galima vykdyti šią funkciją, arba kad kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, kalbant apie penitenciarinės policijos komisaro pavaduotojo funkcijų vykdymą, pasinaudojo arba siekė pasinaudoti minėta direktyva suteikta diskrecija.
- 43 Iš visų prieš tai išdėstytų aplinkybių išplaukia, kad į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 2 dalis netaikytina nacionalinės teisės aktams, kaip antai nagrinėjamiems pagrindinėje byloje, pagal kuriuos nustatyta veikla gali užsiimti ne tik darbuotojai vyrai, bet pagal kuriuos pavėlinama galimybė užsiimti šia veikla darbuotojoms, negalėjusioms pasinaudoti visu profesiniu mokymu dėl privalomų motinystės atostogų.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 44 Atsižvelgiant į atsakymą į trečiąjį klausimą, nebereikia atsakyti į ketvirtąjį klausimą.

Dėl penktojo klausimo

- 45 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 1 dalies c punkto ir 15 straipsnio nuostatos yra pakankamai aiškios, tikslios ir besąlyginės, kad darytų tiesioginį poveikį.
- 46 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos, sprendžiant iš jų turinio, yra besąlyginės ir pakankamai aiškios, asmenys teisme gali jomis remtis prieš valstybę (žr., be kita ko, 1990 m. liepos 12 d. Sprendimo *Foster ir kt.*, C-188/89, Rink. p. I-3313, 16 punktą ir 2003 m. kovo 20 d. Sprendimo *Kutz-Bauer*, C-187/00, Rink. p. I-2741, 69 punktą).
- 47 Todėl reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 1 dalies c punktas ir 15 straipsnis atitinka šiuos reikalavimus.
- 48 Dėl minėtos direktyvos 14 straipsnio 1 dalies c punkto, kuriame yra nuostatų, kuriomis įgyvendinamas vienodo vyrų ir moterų vertinimo užimtumo bei profesinės veiklos srityje principas, reikia pažymėti, kad juo apskritai ir nedviprasmiškai atmetama bet kokia diskriminacija dėl lyties jame nurodytose srityse (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Sarkatzis Herrero* 36 punktą).
- 49 Analogiškai tos pačios direktyvos 15 straipsnyje aiškiomis, tiksliais ir besąlyginėmis sąvokomis numatyta, kad moteris, išėjusi motinystės atostogų, turi teisę pasibaigus šioms atostogoms grįžti į savo darbą ar lygiavertes pareigas tokiomis sąlygomis, kurios negali būti mažiau palankios, ir naudotis visomis geresnėmis darbo sąlygomis, į kurias ji būtų turėjusi teisę, kol nedirbo.
- 50 Kadangi abi nagrinėjamos nuostatos yra tiesioginio veikimo, dar reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką nacionalinis teismas, kuriam prireikė taikyti Sąjungos teisės nuostatas, privalo neviršydamas savo kompetencijos užtikrinti visišką šių nuostatų veiksmingumą ir, jei būtina, savo iniciatyva netaikyti bet kokios, net vėlesnės, joms prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, neprivalėdamas prašyti arba laukti išankstinio jos panaikinimo teisėkūros arba bet koku kitu konstituciniu keliu (žr., be kita ko, 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, Rink. p. 629, 24 punktą ir minėto Sprendimo *Kutz-Bauer* 73 punktą). Todėl Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 1 dalies c punkto ir 15 straipsniu gali remtis teisės subjektas prieš valstybę narę, o nacionalinis teismas jas gali taikyti, kad būtų išvengta bet kokios nacionalinės nuostatos, kuri neatitinka minėtų straipsnių, taikymo.

- 51 Iš visų pateiktų paaiškinimų išplaukia, kad į penktąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 1 dalies c punkto ir 15 straipsnio nuostatos yra pakankamai aiškios, tikslios ir besąlyginės, kad galėtų daryti tiesioginį poveikį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 15 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos dėl viešojo intereso motyvų motinystės atostogose esanti moteris pašalinama iš profesinių mokymų, kurie yra sudėtinė jos darbo dalis ir kurie privalomi siekiant gauti galutinį paskyrimą eiti pareigūno pareigas ir pretenduoti į darbo sąlygų pagerinimą, užtikrinant jai teisę dalyvauti kituose organizuojamuose kursuose, kurių data nėra aiški.**
- 2. Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 2 dalis netaikytina nacionalinės teisės aktams, kaip antai nagrinėjamiems pagrindinėje byloje, pagal kuriuos nustatyta veikla gali užsiimti ne tik darbuotojai vyrai, bet pagal kuriuos pavėlinama galimybė užsiimti šia veikla darbuotojoms, negalėjusioms pasinaudoti visu profesiniu mokymu dėl privalomų motinystės atostogų.**
- 3. Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 1 dalies c punkto ir 15 straipsnio nuostatos yra pakankamai aiškios, tikslios ir besąlyginės, kad galėtų daryti tiesioginį poveikį.**

Parašai.